

Organizacja Narodów
Zjednoczonych do spraw
Oświaty, Nauki i Kultury

Cele
Zrównoważonego
Rozwoju

UNESCO dla realizacji

Agendy 2030 na rzecz

Zrównoważonego Rozwoju

CELE
ZRÓWNOWAŻONEGO
ROZWOJU

© Christian Mueller / Shutterstock

Original version © UNESCO 2017

This translation is not an official UNESCO translation and should not be considered as such. The Polish National Commission for UNESCO translated the publication with permission from UNESCO.

© wersji oryginalnej: UNESCO 2017

Niniejsza publikacja nie jest oficjalnym tłumaczeniem UNESCO i nie może być za takie uważana. Jest to tłumaczenie Polskiego Komitetu ds. UNESCO, wykonane i publikowane za zgodą Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury – UNESCO.

Wydane w 2017 r. przez Organizację Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury, Place de Fontenoy 7, 75352 Paris 07 SP, France

Niniejsza publikacja jest dostępna w otwartym dostępie na licencji Attribution-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>). Korzystając z treści publikacji, użytkownicy akceptują warunki korzystania z Repozytorium UNESCO Open Access (<http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en>).

Zastosowane oznaczenia i prezentacja materiału w niniejszej publikacji nie oznaczają wyrażenia jakiegokolwiek opinii ze strony UNESCO na temat statusu prawnego jakiegokolwiek państwa, terytorium, miasta lub obszaru, jego władz czy też na temat wytyczenia jego granic.

Publikacja została przygotowana przez Biuro Planowania Strategicznego/Sekcję ds. Współpracy z Systemem Narodów Zjednoczonych, przy cennym udziale wszystkich sektorów programu, Departamentu Afryki, Wydziału ds. Równości Płci, Instytutu Statystyki UNESCO, the Office of External Relations and Public Information and the Office of the Director-General.

BSP-2017/WS/1 – CLD 3509.16

1

Przedmowa Dyrektora
Generalnej

2

Wprowadzenie

3

Założenia Agendy 2030

4

Dwa globalne priorytety
UNESCO: Równość płci
i Afryka

5

Wsparcie UNESCO
dla rewolucyjnych
zmian w gromadzeniu
danych dotyczących
realizacji wszystkich
Celów ZR

6

Bezpośredni wkład UNESCO
w realizację dziewięciu
Celów ZR

8

Wysokiej jakości
edukacja włączająca
i uczenie się
przez całe życie

10

Wykorzystanie nauki,
technologii, innowacji
i wiedzy

12

Ochrona i zrównoważone
zarządzanie zasobami
oceanów

14

Zrozumienie
transformacji
społecznych
w kierunku pokojowych,
inkluzywnych
i praworządnych
społeczeństw

16

Kultura jako siła
napędowa
i czynnik sprawczy
zrównoważonego
rozwoju

18

Wolność wypowiedzi
oraz powszechny dostęp
do informacji i wiedzy

Grupa zadaniowa UNESCO ds. Agendy2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju
<http://en.unesco.org/sdgs>

© UNESCO

Przedmowa Dyrektor Generalnej

Agenda Narodów Zjednoczonych 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, obejmująca 17 Celów, wyznacza nowe, śmiałe ramy współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju na najbliższe 15 lat. Program ten ma na celu zapewnienie dobrobytu i pomyślności wszystkim kobietom i mężczyznom przy jednoczesnej ochronie naszej planety i wzmocnieniu podstaw pokoju. Cele Zrównoważonego Rozwoju stanowią najbardziej uniwersalny, ambitny i kompleksowy program, jaki kiedykolwiek powstał, po to aby nikogo nie pozostawić w tyle.

Jest to zmiana paradygmatu, która wymaga od nas wszystkich nowych sposobów działania. Wszystkie 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju są ze sobą powiązanych. To każe kłaść główny nacisk na kompleksowość podejścia, na partnerstwo, na ścisłe łączenie założeń politycznych z praktyką działań. W przyszłości agenda musi opierać się na odpowiedzialności krajowej oraz na mobilizacji skutecznych działań i zasobów na poziomie krajowym, regionalnym i globalnym.

Inkluzywność, integracja i uniwersalność – oto cechy charakterystyczne nowej agendy. Do jej realizacji niezbędna jest **soft power** – siła przekonywania bazująca na wspólnych wartościach. Na tym opiera się uniwersalny mandat UNESCO do „budowania pokoju, eliminacji ubóstwa, zrównoważonego rozwoju i dialogu międzykulturowego poprzez edukację, naukę, kulturę, komunikację i informację”. Prawa człowieka i poszanowanie godności stanowią punkt wyjścia dla działań Organizacji, jak również kryteria oceny ich wyników, ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w najbardziej niekorzystnej sytuacji i grup wykluczonych, a także krajów i segmentów społeczeństw najbardziej pozostawionych w tyle. UNESCO prowadzi wyspecjalizowane działania na rzecz młodzieży, krajów najsłabiej rozwiniętych, małych rozwijających się państw wyspiarskich oraz marginalizowanych grup społecznych i etnicznych, w tym ludności rdzennej i społeczności lokalnych, nadając jednocześnie globalny priorytet we wszystkich swoich programach promowaniu równości płci i wspieraniu krajów Afryki. Organizacja kładzie również nacisk na działania wzmacniające odporność w krajach będących w stanie konfliktu, kryzysu lub dotkniętych klęskami żywiołowymi.

Stosując nowe, innowacyjne i zintegrowane podejście, UNESCO wspiera kraje w osiągnięciu wyznaczonych przez nie celów – od promowania wysokiej jakości edukacji włączającej dla wszystkich do promowania zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi, zrównoważonego rozwoju oceanów

i ochrony różnorodności biologicznej, poprzez rozwój zrównoważonych miast, pogłębianie włączenia społecznego, łagodzenie zmian klimatu i dostosowywanie się do nich, aż po zapobieganie brutalnemu ekstremizmowi i „czystkom kulturowym” oraz obronę wolności słowa i rozwój niezależnych mediów.

Organizacja jest odpowiedzialna za gromadzenie i rozpowszechnianie danych dotyczących globalnych i tematycznych wskaźników, potrzebnych do przeglądu i monitorowania wielu z tych celów. Chociaż skoncentrowane przede wszystkim na dziewięciu Celach Zrównoważonego Rozwoju, które mają bezpośrednie odniesienie do mandatu UNESCO, działania Organizacji będą miały wpływ na wszystkie Cele Agendy 2030.

Aby wesprzeć państwa we wprowadzaniu Celów Zrównoważonego Rozwoju do narodowych planów i budżetów, a także by pomóc w monitorowaniu ich realizacji i ocenie rezultatów, UNESCO podejmuje działania przekrojowe, poczynawszy od odpowiadającego konkretnym potrzebom doradztwa normatywnego i politycznego w obszarach kompetencji Organizacji aż po zapewnienie wsparcia w rozwoju kompetencji, w tym w zakresie gromadzenia i analizy danych. Pomoc obejmuje również organizowanie wspólnych działań z udziałem wielu zainteresowanych stron oraz wspieranie współpracy Południe-Południe i Północ-Południe. Utworzyłam specjalną grupę zadaniową ds. Agendy 2030, aby zapewnić zdecydowane, skuteczne i skoordynowane działania na rzecz krajów rozpoczynających, będących w trakcie realizacji lub dokonujących oceny rezultatów wdrażania nowej agendy.

Przyspieszenie tempa realizacji celów zrównoważonego rozwoju jest imperatywem związanym z prawami człowieka, rozwojem i pokojem. Chodzi o spełnienie zbiorowej obietnicy, którą złożyliśmy jako Organizacja Narodów Zjednoczonych, jako rządy i jako opinia publiczna, aby zbudować lepszą przyszłość dla wszystkich. Naszym obowiązkiem jest teraz sprostać oczekiwaniom, zrobić wszystko, aby obietnice stały się rzeczywistością. To jest zobowiązanie UNESCO – teraz i w nadchodzących latach.

Irina Bokova
Dyrektor Generalna UNESCO

“Stosując nowe, innowacyjne i zintegrowane podejścia, UNESCO wspiera kraje w osiągnięciu wyznaczonych przez nie celów...”

Wstęp

UNESCO aktywnie włączyło się w kształtowanie Agendy 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, przyjętej w 2015 roku przez Zgromadzenie Ogólne ONZ, wykorzystując swój humanistyczny mandat i mobilizując wszystkie swoje zasoby, partnerów i zainteresowane strony. Jako program należący do ludzi, stworzony przez ludzi i dla ludzi, Agenda podkreśla zasadnicze znaczenie ludzkich zdolności, umiejętności i wiedzy dla przystosowania się i reagowania na wyzwania i możliwości, jakie niesie ze sobą teraźniejszość i przyszłość, z których wiele jest wciąż nieznanych. Za podstawę udanej realizacji uznaje się w niej odpowiedzialność i wsparcie na szczeblu krajowym. Opierając się na osiągnięciach i wnioskach wyciągniętych z Milenijnych Celów Rozwoju (MDG), Agenda 2030 stara się zająć niedokończonymi sprawami.

Agenda 2030 jest uniwersalną mapą drogową, strategicznie powiązaną z Ramowym Programem Ograniczania Ryzyka Klęsk Żywiolowych z Sendai, Porozumieniem Paryskim w sprawie zmian klimatu, Programem Działań z Addis Abeby oraz Deklaracją z Quito w sprawie zrównoważonych miast i osiedli ludzkich dla wszystkich.

Agenda 2030 nadaje nowy impuls działaniom UNESCO na poziomie globalnym, regionalnym i krajowym. Przyznaje ona szczególne znaczenie wysokiej jakości inkluzywnej edukacji na wszystkich poziomach oraz możliwości uczenia się przez całe życie dla wszystkich (SDG 4).

Przełomowe jest uznanie rosnącego znaczenia nauki, technologii i innowacji (STI) dla zrównoważonego rozwoju (Cel 9). Agenda zawiera ambitne cele w zakresie wody słodkiej (Cel 6), bioróżnorodności (Cel 15), oceanów (Cel 14) i zmian klimatycznych (Cel 13), które są priorytetami

dla Organizacji. Uznaje rolę publicznego dostępu do informacji i bezpieczeństwa dziennikarzy w zwiększaniu możliwości rozwojowych oraz w promowaniu dobrych praktyk sprawowania władzy i praworządności (Cel 16). Promuje kulturę, poprzez dziedzictwo i kreatywność, jako kluczowy czynnik umożliwiający zrównoważony rozwój. Uznaje wartość budowania inkluzywnych, bezpiecznych, odpornych i zrównoważonych miast oraz zawiera cele dotyczące ochrony dziedzictwa naturalnego i kulturalnego (Cel 11), jak również odzyskiwania i zwrotu skradzionych dóbr (Cel 16), co obejmuje również nielegalny handel dobrami kultury. Podtrzymuje wizję sprawiedliwych, pokojowych, równych i inkluzywnych społeczeństw, w których uznaje się wartość wiedzy, dziedzictwa i różnorodności. Promuje prawa człowieka i kładzie silny nacisk na równość płci (Cel 5.).

UNESCO przekształca swój sposób działania, aby skutecznie wspierać państwa członkowskie w realizacji Agendy 2030, w tym poprzez rozszerzanie partnerstw wielostronnych; przejście do „zorganizowanego dialogu finansowego” w celu wspierania kompleksowego, zintegrowanego planowania partycypacyjnego dotyczącego priorytetów i potrzeb w zakresie finansowania; pracę w ścisłym partnerstwie z całym systemem ONZ w realizacji Agendy 2030 oraz poprawę publicznego dostępu do wysokiej jakości danych na temat pracy Organizacji jako kluczowy element zwiększenia przejrzystości i odpowiedzialności. Specjalna Grupa Zadaniowa Dyrektora Generalnego ds. Agendy 2030 odgrywa również kluczową rolę w zapewnieniu zdecydowanych, skutecznych i skoordynowanych działań UNESCO na rzecz wsparcia państw w implementacji i ocenie realizacji zadań Agendy.

“ UNESCO aktywnie przyczynia się do realizacji Agendy 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, wykorzystując swój humanistyczny mandat i mobilizując wszystkich partnerów i interesariuszy.

Założenia Agendy 2030

Agenda 2030 wyznacza nowe ramy współpracy na rzecz rozwoju na najbliższe 15 lat. Stanowi punkt odniesienia dla wszystkich nowych krajowych strategii i planów rozwojowych. Ma duże znaczenie dla całego systemu Narodów Zjednoczonych, w tym dla wyspecjalizowanych agend ONZ, takich jak UNESCO. Organizacja będzie nadal aktywnie uczestniczyć w wysiłkach na rzecz poprawy spójności i koordynacji działań w ramach systemu ONZ. Będzie także nadal odgrywać aktywną rolę w działaniach następczych i procesach oceniających rezultaty wdrażania Agendy na poziomie globalnym, jak również – w uzasadnionych przypadkach – na poziomie regionalnym i krajowym.

UNESCO włącza zasady Agendy 2030 do wszystkich swoich programów:

• **Zrównoważony rozwój:** Agenda 2030 to przede wszystkim przedstawienie świata na ścieżkę zrównoważonego i stabilnego rozwoju. UNESCO wspiera kraje w dokonywaniu tej transformacyjnej zmiany poprzez działania na rzecz zapewnienia wszystkim uczącym się umiejętności i wiedzy potrzebnych do tego, aby stać się odpowiedzialnymi, ekologicznie i globalnie świadomymi obywatelami; na rzecz rozwoju nauki, technologii i innowacji w celu opracowania zrównoważonych rozwiązań dla łagodzenia skutków zmian klimatu i innych globalnych wyzwań oraz przystosowywania się do nich; na rzecz rozszerzenia dostępu do ITC (technologii informacyjnych i komunikacyjnych) w celu promowania rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zapewnienia włączenia kultury do strategii zrównoważonego rozwoju, tak by były one adekwatne, skuteczne i dostosowane do kontekstu lokalnego.

• **Uniwersalność i współzależność:** Agenda 2030 jest agendą uniwersalną, odzwierciedlającą zmieniający się świat i nową świadomość rosnącej złożoności i wzajemnych powiązań wyzwań rozwojowych, wykraczających poza grani-

ce jednego kraju, bez równoczesnego postępu w krajach rozwijających się i odwrotnie. Muszą one być rozwiązywane wspólnie, w sposób zintegrowany i koherentny. Agenda podkreśla, że kraje rozwinięte nie są już w stanie osiągnąć zrównoważonego rozwoju bez równoczesnego postępu w krajach rozwijających się.

• **Włączenie społeczne („niepozostawianie nikogo w tyle”):** Agenda jest głęboko zaangażowana we włączenie społeczne, w tym także w położenie kresu ubóstwu we wszystkich jego przejawach. Wymaga to nadania najwyższego priorytetu wspieraniu krajów najslabiej rozwiniętych, krajów dotkniętych konfliktami i znajdujących się w innych szczególnych sytuacjach rozwojowych.

• **W zgodzie z prawem:** Agenda 2030 oparta jest na regułach prawa, które nakazują realizację praw człowieka dla wszystkich oraz włączenie równości płci i upodmiotowienia kobiet i dziewcząt do głównego nurtu wszystkich działań w realizacji Celów i zadań. Szczególny nacisk kładzie się na konieczność wsparcia działań politycznych i prac normatywnych służących realizacji założeń Agendy 2030.

• **Nierówności:** Agenda 2030 podkreśla znaczenie przeciwdziałania rosnącym nierównościom. UNESCO wspiera kraje w przeciwdziałaniu nierównościom poprzez działania na rzecz jakościowej, inkluzywnej edukacji dla wszystkich; zmniejszanie luk w nauce i wiedzy pomiędzy krajami i wewnątrz nich; niwelowanie przepaści cyfrowej oraz rozwijanie inkluzywnych polityk publicznych, które promują włączenie społeczne i dialog międzykulturowy. Instytut Statystyki UNESCO (UIS) gromadzi i udostępnia zdezagregowane dane związane z obszarami kompetencji Organizacji.

• **Odpowiedzialność krajowa:** Agenda 2030 odnosi się przede wszystkim do odpowiedzial-

ności krajowej za zrównoważony rozwój. Cele Agendy włączane są do krajowych procesów planowania, polityk i strategii. Wspieranie odpowiedzialności za realizację Celów na poziomie krajów staje się podstawowym zadaniem UNESCO. Organizacja dostosowuje swoje wsparcie do specyficznych i zróżnicowanych potrzeb państw członkowskich, biorąc pod uwagę zwiększoną dywersyfikację ich własnego potencjału, w szczególności w odniesieniu do wschodzących gospodarek o średnim dochodzie narodowym (MICs).

• **Integracja i wzajemne powiązania:** Agenda 2030 zakłada, że strategie zrównoważonego rozwoju powinny w sposób zintegrowany odpowiadać na złożone wyzwania współczesności. UNESCO podchodzi do wdrażania Agendy 2030 w sposób zintegrowany we wszystkich obszarach swojej działalności (edukacji, naukach przyrodniczych, naukach społecznych i humanistycznych, kulturze, komunikacji i informacji), wykorzystując swoją multidyscyplinarną wiedzę fachową i międzysektorowy mandat. Przyjmuje również zintegrowane podejście do wszystkich trybów pracy, ściślej łącząc swoje działania normatywne z pracami operacyjnymi na poziomie krajowym oraz wspierając ściślejszą integrację między filarami działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych, w tym najnowszą tendencję do silniejszego powiązania pomocy humanitarnej z rozwojową.

• **Pokój, zrozumienie międzykulturowe, globalne obywatelstwo:** Agenda 2030 uznaje, że „zrównoważony rozwój nie może być osiągnięty bez zapewnienia pokoju i bezpieczeństwa” i wzywa do zrozumienia międzykulturowego, wzajemnego szacunku oraz „etyki globalnego obywatelstwa i wspólnej odpowiedzialności”. Jest to sprawa o fundamentalnym znaczeniu dla UNESCO. W ramach Celu 16. zobowiązuje się społeczność międzynarodową do zapobiegania wszelkim formom przemocy oraz do promowania pokojowych, spr-

wiedliwych i inkluzywnych społeczeństw, wolnych od strachu i przemocy, z odpowiedzialnymi i integracyjnymi instytucjami na wszystkich szczeblach.

• **Kryzys, konflikty i katastrofy:** Agenda podkreśla konieczność zwrócenia większej uwagi na szczególne potrzeby krajów znajdujących się w sytuacji konfliktu i kryzysu – 33 spośród 49 najslabiej obecnie rozwiniętych krajów o łącznej liczbie 900 milionów mieszkańców – oraz zbadania szczególnego charakteru przedłużających się kryzysów w wielu regionach dotkniętych klęską humanitarną i konfliktami, a także zwiększenia wysiłków dla budowania odporności osób ubogich i znajdujących się w trudnej sytuacji, zmniejszając w ten sposób ryzyko ich narażenia na ekstremalne zjawiska związane ze zmianą klimatu. Agenda 2030 jest silnie zaangażowana w niwelowanie różnic między pomocą humanitarną a rozwojową.

• **Wiedza, nauka, technologia i innowacje (STI):** W nowej agendzie rozwojowej podkreśla się znaczenie pełnego wykorzystania STI oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) dla zrównoważonego rozwoju, jak również potrzebę budowania potencjału ludzkiego, umiejętności, wiedzy i kompetencji między innymi poprzez wysokiej jakości edukację dla wszystkich przez całe życie.

• **Partnerstwa wielostronne:** W Agendzie 2030 wyraźnie położono nacisk na partnerstwa oraz integrację i zintegrowane podejście do poszczególnych Celów i zadań. UNESCO będzie odgrywać znaczącą rolę w swoich dziedzinach jako inicjator, pośrednik, mediator i realizator partnerstw wielopodmiotowych w ramach wspierania Agendy 2030, a także będzie wspierać współpracę Południe-Południe i Północ-Południe w celu realizacji Celu 11. UNESCO dąży do rozwoju zorganizowanego dialogu na temat finansowania, który powinien również pomóc w wypracowaniu wspólnych rozwiązań z udziałem wielu partnerów.

Dwa globalne priorytety UNESCO

ROWNOŚĆ PŁCI

Wkład w realizację Celów ZR w zakresie równości płci

UNESCO uznaje równość płci i wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt za jeden ze swoich dwóch globalnych priorytetów. Organizacja włącza równość płci do wszystkich swoich programów, aby wspierać realizację Agendy 2030. Oznacza to promowanie edukacji dziewcząt i kobiet; promowanie kobiet w nauce,

zwłaszcza na szczeblach decyzyjnych i w dziedzinie gospodarki wodnej; promowanie bezpiecznego dostępu dziewcząt i kobiet do wody oraz do odpowiednich warunków sanitarnych; promowanie kobiet jako podmiotów przemian społecznych; promowanie pełnego uczestnictwa kobiet w życiu kulturalnym oraz kobiet w mediach i wzmocnienie pozycji kobiet z pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych. UNESCO walczy również z przemocą wobec kobiet we wszystkich jej formach, w tym z przemocą związaną z płcią w szkole oraz w sytuacjach kryzysowych. Wszystkie te obszary przyczyniają się do realizacji Celu 5 Agendy 2030. UNESCO wspiera również kraje we włączaniu równości płci do wszystkich Celów Agendy, w tym poprzez gromadzenie danych z podziałem na płeć. Daje także zalecenia dotyczące wspierania równości płci i upodmiotowienia kobiet we wszystkich obszarach kompetencji UNESCO. W tym kontekście Organizacja wzmacnia swoje wielopodmiotowe partnerstwo z innymi agendami ONZ, a także z partnerami krajowymi i lokalnymi, w tym ze społeczeństwem obywatelskim, sektorem prywatnym i środowiskiem akademickim, wspierając w ten sposób wdrażanie Agendy 2030.

AFRYKA

Strategia operacyjna UNESCO dla Afryki jest zsynchronizowana z Agendą 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, która z kolei jest w pełni zgodna z założeniami Agendy 2063 Unii Afrykańskiej. Ponadto, strategia operacyjna UNESCO dla Afryki jako globalnego priorytetu w działalności UNESCO jest zgodna z oficjalnym stanowiskiem Afryki w sprawie Agendy 2030, a mianowicie ze Wspólnym Stanowiskiem Afrykańskim (Common African Position – CAP), które oparte jest na sześciu filarach:

- (i) strukturalnej transformacji i wzroście gospodarczym sprzyjających włączeniu społecznemu;
- (ii) nauce, technologii i innowacji;
- (iii) rozwoju ukierunkowanym na ludzi;
- (iv) zrównoważeniu środowiskowym, zarządzaniu zasobami naturalnymi i zarządzaniu ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi;
- (v) pokoju i bezpieczeństwie; oraz
- (vi) finansach i partnerstwie, które stanowią część Celów Agendy.

To strategiczne dostosowanie pozwoli UNESCO na zwiększenie zakresu działań w Afryce i na jej rzecz oraz na poprawę zaangażowania swoich sektorów, instytucji i sieci specjalistycznych, a także mobilizację aktorów zewnętrznych, w tym partnerów strategicznych i finansowych. Ze względu na to, że Afryka pozostaje Globalnym Priorytetem w działaniach UNESCO, program związany z edukacją, naukami ścisłymi, kulturą, komunikacją i informacją, szczegółowo opisany w tej broszurze, będzie realizowany ze szczególnym uwzględnieniem krajów afrykańskich. Zdolność UNESCO do współpracy z szerokim gronem interesariuszy w Afryce stanowi istotny atut w realizacji Agendy 2030, która promuje współpracę Południe-Południe i Północ-Południe, zarówno w wymiarze regionalnym, jak i międzynarodowym.

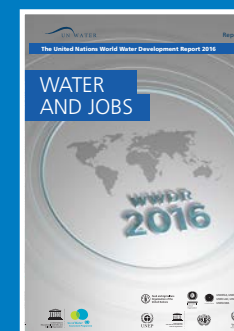
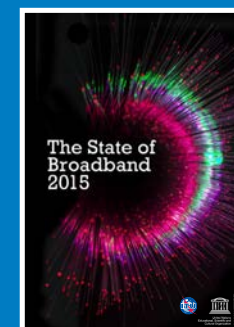
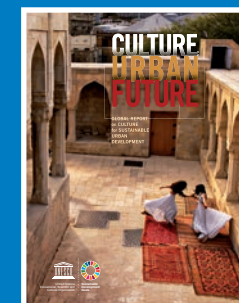
UNESCO wspiera rewolucyjne zmiany w gromadzeniu danych dotyczących realizacji wszystkich Celów ZR

Wspierając zmiany w zakresie gromadzenia danych, do czego wzywa Agenda 2030 i dążąc do zapewnienia, że plany i polityka zrównoważonego rozwoju uwzględnią wszystkich potrzebujących, UNESCO zintensyfikowało wysiłki, zarówno Instytutu Statystycznego UNESCO (UIS), jak i sektorów programowych. Obejmują one prace koncepcyjne oraz działania na rzecz budowania potencjału. UIS przyczynia się do rozwoju globalnych ram wskaźników SDG poprzez swój udział w Międzyagencyjnej Grupie Ekspertów ds. Wskaźników SDG (IAEG-SDGs) oraz w Komisji Statystyki ONZ w sprawie wskaźników związanych z Celami: 4, 5, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16 i 17. Przyczynia się również do budowania konsensusu, opracowywania i wdrażania wskaźników tematycznych z naciskiem na utrzymanie standardów, w celu zapewnienia międzynarodowej porównywalności danych. Do tej pory UIS dostarczał wskaźników tematycznych dla przeglądów sektorowych w zakresie edukacji porównywalnych na poziomie międzynarodowym (poprzez Grupę Współpracy Technicznej i Globalny Sojusz na rzecz Uczenia się) i technologii informacyjno-komunikacyjnych na rzecz rozwoju (poprzez Partnerstwo w sprawie Pomiarów na rzecz Rozwoju), jak również publicznego dostępu do informacji. Opracowuje także zestawy wskaźników tematycznych w zakresie STI, dziedzictwa kulturowego oraz pomiaru równości płci w edukacji i STEM (udziału kobiet w nauce, technologii, inżynierii i matematyce). Szczególny nacisk położono na mierniki sprawiedliwości i równości, aby wesprzeć rozwój, wdrażanie i monitorowanie polityki, mającej na celu zmniejszenie nierówności i przewyższenie wszelkich form dyskryminacji.

Instytut Statystyczny UNESCO (UIS) będzie kontynuował gromadzenie szczegółowych danych dotyczących obszarów kompetencji Organizacji oraz dostarczał wiedzę instytucjonalną w dziedzinie rozwoju, gromadzenia i analizy porównywalnych w skali międzynarodowej statystyk oraz powiązanych z nimi obszarów rozwoju kompetencji i polityki. Opracowywane przez UNESCO światowe raporty służą monitorowaniu stanu i rozwoju poszczególnych dziedzin (Global

Education Monitoring Report), UNESCO Science Report, World Water Development Report, Global Ocean Science Report opracowywany przez Międzyrządową Komisję Oceanograficzną, Global Report on Culture for Sustainable Urban Development, Global Report on the Diversity of Cultural Expressions, the Broadband Report oraz World Social Science Report) będą w kolejnych latach nadal służyły przekazywaniu szczegółowych danych, a jednocześnie monitoringowi i analizie postępów w realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju.

W ramach Międzynarodowego Programu Hydrologicznego UNESCO (IHP) opracowana została metodologia monitorowania współpracy transgranicznej w celu osiągnięcia Celu 6.5, dotyczącego wody (wskaźnik 6.5.2). IHP wspiera państwa członkowskie w jej pilotażowym wdrożeniu w ramach globalnego rozszerzonego monitoringu wody UN-Water (GEMI). Decyzje na poziomie lokalnym i transgranicznym będą wspierane przez system sieciowej informacji wodnej IHP (WINS). Ponadto, Światowy Program UNESCO Oceny Stanu Wód (WWAP) koordynuje prace grupy zadaniowej UN-Water, pracującej nad raportem podsumowującym wyniki badań wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację Celu 6 Agendy 2030. Oprócz monitoringu, celem jest zaoferowanie państwom członkowskim zaleceń politycznych służących przyspieszeniu realizacji Celu 6. w szerszym kontekście Agendy 2030.

Bezpośredni wkład UNESCO w realizację dziewięciu Celów Zrównoważonego Rozwoju

Zgodnie z globalnym podziałem zadań, UNESCO wnosi znaczący wkład w realizację dziewięciu Celów ZR, w których Organizacja pełni następujące kluczowe role: międzynarodowe przywództwo, współpraca, koordynacja lub współkoordynacja, monitorowanie i analiza porównawcza, globalne działania na rzecz zaangażowania politycznego, przewodzenie lub współprzewodzenie globalnym koalicjom złożonym z wielu zainteresowanych podmiotów, mandat normatywny oraz zapewnianie wsparcia politycznego i rozwoju kompetencji. Role te odgrywane są w ścisłym partnerstwie z innymi podmiotami ONZ oraz partnerami z sektora publicznego i prywatnego.

Zgodnie z nadrzędną misją UNESCO, Organizacja przyczynia się również do realizacji Celu 1, dotyczącego eliminacji ubóstwa, poprzez: działania na rzecz promowania wysokiej jakości edukacji i rozwoju umiejętności, aby pomóc ludziom w uzyskaniu godnej pracy; wykorzystanie nauki i technologii do ograniczania ubóstwa i wspieranie zrównoważonego rozwoju; promowanie kultury jako czynnika umożliwiającego zrównoważony rozwój; wspieranie rozwoju mediów i dostępu do informacji oraz budowanie odporności na skutki zmian klimatycznych, klęsk żywiołowych i konfliktów.

UNESCO dąży również do zmniejszania nierówności (Cel 10) poprzez działania mające na celu zapewnienie wszystkim uczącym się dostępu

do wysokiej jakości edukacji na wszystkich poziomach; zmniejszanie różnic w poziomie nauki i wiedzy pomiędzy krajami i wewnątrz nich; likwidowanie przepaści cyfrowej i zapewnienie, że inkluzywność i poszanowanie różnorodności kulturowej znajdują się u podstaw wszystkich polityk rozwojowych.

UNESCO promuje zintegrowane podejście do tych dziewięciu Celów ZR i koncentruje się na następujących sposobach ich realizacji, sprecyzowanych w Celu 17: mobilizowanie dodatkowych zasobów finansowych dla krajów rozwijających się; wspieranie współpracy Południe–Południe i Północ–Południe we wszystkich obszarach swoich kompetencji; promowanie międzynarodowej współpracy w zakresie nauki, technologii i innowacji oraz dostępu do nich, w tym poprzez wspieranie Mechanizmu Ułatwień Technologicznych i Banku Technologii dla krajów najuboższych; zapewnianie skutecznego, ukierunkowanego budowania potencjału, w tym w zakresie gromadzenia danych i monitoringu; promowanie spójności politycznej i instytucjonalnej oraz organizowanie partnerstw z udziałem wielu zainteresowanych stron.

Biorąc pod uwagę spójny charakter Agendy 2030 i wzajemne powiązanie 17 Celów, działania UNESCO przyczynią się również do realizacji pozostałych z nich, nie tylko dziewięciu bezpośrednio związanych z obszarem kompetencji Organizacji.

“ UNESCO znacząco przyczynia się do realizacji dziewięciu Celów ZR poprzez zintegrowane podejście, wykorzystując wszystkie swoje obszary specjalistycznej wiedzy i w ścisłym partnerstwie z podmiotami ONZ oraz partnerami z sektora publicznego i prywatnego.

Wspieranie dialogu międzykulturowego, kultury pokoju i niestosowania przemocy oraz zapobieganie brutalnemu ekstremizmowi poprzez edukację na rzecz globalnego obywatelstwa; wspieranie wolnych, niezależnych i pluralistycznych mediów, zapewnienie bezpieczeństwa dziennikarzom; ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego; wzmocnienie systemów zarządzania kulturą i zapewnienie podstawowych wolności.

Rozwijanie systemów edukacji sprzyjających wysokiej jakości edukacji włączającej i wspierających możliwości uczenia się przez całe życie dla wszystkich.

Wspieranie edukacji dziewcząt i kobiet, ich udziału i silniejszej pozycji w nauce, mediach i kulturze oraz zwalczanie przemocy wobec kobiet we wszystkich jej formach.

Eliminacja ubóstwa poprzez rozwój potencjału ludzkiego i produktywności dzięki podniesieniu jakości edukacji i rozwoju umiejętności; nauka, technologia i innowacje; dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnych i mediów; zrównoważone zarządzanie zasobami lądowymi i morskimi; ochrona i propagowanie dziedzictwa kulturowego oraz różnorodności form wyrazu kulturowego.

UNESCO przyczynia się do budowania pokoju, eliminacji ubóstwa, zrównoważonego rozwoju i dialogu międzykulturowego poprzez edukację, wszystkie dziedziny nauki, kulturę, komunikację i informację.

Poprawa bezpieczeństwa wodnego przez rozwój badań w dziedzinie hydrologii, zarządzanie zasobami wodnymi, edukację, rozwój kompetencji, promocję i globalny monitoring.

Zmniejszanie nierówności poprzez wysokiej jakości edukację dla wszystkich, zmniejszanie luk w nauce i wiedzy między krajami i wewnątrz nich, przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, rozwijanie integracyjnych polityk publicznych, które uwzględniają wkład kultury w zrównoważony rozwój.

Wzmocnienie systemów i polityki w zakresie nauki, technologii i innowacji.

Wzmacnianie środków realizacji Celów przez rozwój kompetencji, wzmacnianie partnerstwa z wieloma zainteresowanymi stronami oraz wspieranie monitorowania danych i sprawozdawczości.

Wspieranie ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów różnorodności biologicznej oraz gospodarowania zasobami naturalnymi poprzez zarządzanie obiektami UNESCO (Światowe Dziedzictwo, Rezerwy Biosfery i Światowe Geoparki UNESCO).

Promowanie wiedzy z zakresu oceanografii oraz budowanie zdolności ochrony i zrównoważonego zarządzania oceanem i wybrzeżem.

Świadczenie usług wspierających wysiłki w zakresie łagodzenia skutków zmian klimatu i przystosowywania się do nich, z naciskiem na (współ)tworzenie wiedzy i jej upowszechnianie, doradztwo polityczne, edukację, świadomość społeczną i rozwój kompetencji.

Promowanie zrównoważonych miast, sprzyjających włączeniu społecznemu poprzez wysokiej jakości edukację dla wszystkich, ochronę dziedzictwa kulturowego, innowacje i kreatywność, wspieranie równowagi środowiskowej i budowanie odporności na skutki zmian klimatu, katastrof i konfliktów.

Wysokiej jakości edukacja włączająca i uczenie się przez całe życie dla wszystkich

UNESCO wspiera kraje w realizacji Celu 4 Agendy 2030, dotyczącego Edukacji poprzez koordynowanie prac wielostronnego Komitetu Sterującego ds. Edukacji 2030, zapewnianie państwom członkowskim wytycznych strategicznych, doradztwa politycznego i pomocy w rozwoju kompetencji, formułowanie zaleceń dla działań naprawczych, popieranie odpowiedniego finansowania i monitorowanie postępów w realizacji zadań edukacyjnych w ramach Celu 4 Agendy 2030 oraz poprzez opracowywanie dorocznego Raportu nt. Stanu Edukacji na świecie (Global Education Monitoring Report – GEM).

UNESCO miało decydujący wpływ na sformułowanie założeń agendy edukacyjnej 2030, ujętej w samodzielnym Celu 4 Zrównoważonego Rozwoju (SDG 4). Organizacja została upoważniona do kierowania działaniami i koordynowania realizacji Celu 4 Agendy ZR 2030, poprzez Ramowy Plan Działań dla Edukacji 2030 (FFA)¹, przyjęty na Światowym Forum Edukacyjnym w Incheon (Republika Korei) w maju 2015 r.

Program edukacyjny UNESCO jest dostosowany do Celu 4 Agendy 2030 i towarzyszących mu zadań. Nacisk położony jest na: a) wspieranie realizacji Celu 4. na poziomie krajowym oraz b) kierowanie koordynacją i monitorowaniem Celu 4. na poziomie globalnym i regionalnym.

Wsparcie realizacji Celu 4 Agendy 2030 będzie przebiegać zgodnie z zasadami sprawiedliwości, jakości, włączenia społecznego i równości płci, przy jednoczesnym promowaniu kreatywności i krytycznego myślenia. UNESCO będzie nadal wspierać zaangażowanie państw członkowskich w realizację prawa do edukacji oraz koncepcję uczenia się przez całe życie, jako kluczowych założeń całościowej i sektorowej reformy edukacyjnej oraz odpowiedzi na pojawiające się wyzwania społeczno-gospodarcze. Działania podejmowane będą zgodnie z potrzebami i zorientowane na osiągnięcie przez państwa członkowskie konkretnych rezultatów w realizacji Celu 4, jak również innych celów Agendy 2030 związanych z edukacją. UNESCO będzie koncentrować się na tych obszarach działań, w których ma wyraźną przewagę kompetencyjną i wyjątkową rolę do odegrania jako wyspecjalizowana agenda Narodów Zjednoczonych.

¹ Raport Edukacji dla wszystkich (EFA), przyjęty przez globalną społeczność edukacyjną podczas Konferencji Generalnej UNESCO w listopadzie 2015, jest wynikiem bezprecedensowego procesu konsultacyjnego, przeprowadzonego przez UNESCO. Zawiera wskazówki dla państw, jak wprowadzać w życie Cel 4. w zakresie edukacji i związanych z nim zadań, a także proponuje sposoby wdrażania, koordynowania, finansowania i monitorowania Edukacji 2030, aby zapewnić integracyjną i sprawiedliwą edukację wysokiej jakości oraz możliwości uczenia się przez całe życie dla wszystkich. Dokument jest dostępny na stronie: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002456/245656E.pdf>

Wykorzystując swoją siłę sprawczą, UNESCO będzie skupiać interesariuszy wokół realizacji globalnych, regionalnych i krajowych celów edukacyjnych, pełniąc rolę centralnego punktu koordynacyjnego wszystkich działań dotyczących edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju. UNESCO koordynuje prace Komitetu Sterującego ds. Realizacji Celu 4 Agendy 2030 – wielostronnego partnerstwa zainteresowanych stron, stanowiącego kluczową strukturę koordynującą globalne wysiłki w dziedzinie edukacji. Zadaniem Komitetu Sterującego jest zapewnianie państwom członkowskim strategicznych wskazówek, doradztwa politycznego oraz pomocy w rozwijaniu ich potencjału, przedstawianie zaleceń dotyczących działań naprawczych, wspieranie starań o odpowiednie finansowanie oraz monitorowanie postępów w realizacji zadań towarzyszących Celowi 4. Agendy 2030 za pomocą Raportu nt. Stanu Edukacji na świecie (Global Education Monitoring Report – GEM). Działania obejmują m.in. wspieranie państw członkowskich we wdrażaniu zadań edukacyjnych, prowadzenie globalnej promocji w zakresie realizacji Celu 4, przegląd i monitorowanie postępów, ułatwianie współpracy Południe-Południe i Północ-Południe oraz organizacja globalnych i regionalnych spotkań wysokiego szczebla w celu realizacji Agendy 2030. Monitoring Celu 4 i powiązanych z nim zadań prowadzony jest za pośrednictwem Globalnego Raportu nt. Stanu Edukacji na Świecie (GEM), w oparciu o dane gromadzone i rozpowszechniane przez Instytut Statystyczny UNESCO.

Ze względu na to, że wszystkich 17 Celów Agendy 2030 jest ze sobą powiązanych, a edukacja leży u podstaw realizacji całej Agendy, praca UNESCO w obszarze edukacji przyczyni się również do osiągnięcia innych Celów ZR, w szczególności zaś tych związanych z: Eliminacją ubóstwa (Cel 1); Zdrowiem i dobrotą (Cel 3); Równością płci (Cel 5); Godną pracą (Cel 8); Zmniejszaniem nierówności rozwojowych (Cel 10), Zrównoważonym rozwojem miast (Cel 11), Odpowiedzialną konsumpcją i produkcją (Cel 12); Działaniami na rzecz klimatu (Cel 13), Pokojem na świecie (Cel 16) i Globalnym partnerstwem (Cel 17).

Wykorzystanie nauki, technologii, innowacji i wiedzy

Choć istnieje wiele empirycznych dowodów na to, że Nauka, Technologia i Innowacje (STI) zarządzane w sposób etyczny mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju, to w Agendzie 2030 i tworzących ją Celach Zrównoważonego Rozwoju, STI są po raz pierwszy wyraźnie i powszechnie uznane przez społeczność międzynarodową za kluczowe czynniki zrównoważonego rozwoju. Dotyczy to każdego z 17 Celów i jednocześnie ich wszystkich w ujęciu przekrojowym.

Działania UNESCO w tym obszarze przyczyniają się do zmniejszania nierówności (Cel 10.) poprzez niwelowanie różnic w dziedzinie nauki, technologii i innowacji pomiędzy państwami członkowskimi, aby zapewnić wszystkim krajom takie same możliwości korzystania z postępu naukowo-technicznego. Zaangażowanie Organizacji w Mechanizm Ułatwiania Dostępu do Technologii (TFM) oraz w Bank Technologii dla Krajów Najbardziej Rozwiniętych ma również na celu wypełnienie luki w zakresie STI, aby usprawnić dzielenie się wiedzą oraz rozwinąć bazę wiedzy naukowej niezbędnej do uzyskania dostępu do technologii kluczowych dla zrównoważonego rozwoju (Cel 9) oraz do ich właściwego wykorzystywania.

Raport Naukowy UNESCO i raporty krajowe GO-SPIN monitorują i oceniają trendy w STI i naukach inżynierskich na całym świecie, w szczególności w krajach rozwijających się, korzystając z danych zebranych i rozpowszechnianych przez Instytut Statystyczny UNESCO. Instytut, który nadzoruje wskaźniki związane z realizacją Celu 9.5, opracowuje także tematyczny zestaw wskaźników, określających wkład STI w realizację wszystkich Celów Zrównoważonego Rowoju.

Koncentrując się w szczególności na Celach 4, 5, 9 i 17, UNESCO wspiera państwa członkowskie w tworzeniu sprzyjającego środowiska dla powszechnych, kompleksowych systemów STI oraz odpowiednich polityk, jak również dla rozwoju kompetencji instytucjonalnych i ludzkich, w celu promowania zrównoważonego rozwoju gospodarczego, przedsiębiorczości i rynku pracy dla ludzi młodych.

Nauka, Technologia i Innowacje to jednocześnie dziedzina, przed którą pojawiają się szczególnie wyzwania, takie jak zmiany klimatyczne i katastrofy naturalne, zarządzanie ograniczonymi zasobami słodkiej wody i surowców mineralnych, utrata różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych.

Konkretne zastosowanie STI w realizacji Celów 6, 11, 13 i 15 stanowi przedmiot zainteresowania Międzynarodowego Programu Hydrologicznego (IHP), Programu Człowiek i Biosfera (MAB) oraz Międzynarodowego Programu Nauk o Ziemi i Geoparków (IGGP) w dziedzinie wody słodkiej, nauk ekologicznych i nauk o ziemi, jak również programu na rzecz zmniejszania ryzyka klęsk żywiołowych (Disaster Risk Reduction) i działań związanych ze zmianą klimatu. Światowy Program Oceny Wody ONZ (WWAP) mierzy postępy w realizacji Celu 6 i jego powiązania z innymi Celami Zrównoważonego Rozwoju poprzez publikację rocznego Raportu NZ nt. Stanu Wody na Świecie (WWDR).

Globalne sieci miejsc poświęconych zrównoważonemu rozwojowi, takie jak rezerwy biosfery UNESCO i światowe geoparki, wspierają państwa członkowskie w rozwijaniu odporności społeczeństw i w zrównoważonym zarządzaniu ich zasobami naturalnymi. Międzynarodowa współpraca naukowa, skupiająca się na zarządzaniu transgranicznymi aspektami zasobów wodnych lub miejscami stanowiącymi obiekty UNESCO, przyczynia się do promowania pokojowych i integracyjnych społeczeństw (Cel 16).

Ochrona i zrównoważone zarządzanie zasobami oceanów

Odrębny Cel 14 Agendy
dotyczący oceanów
wskazuje na kluczową
rolę oceanografii
i Międzyrządowej Komisji
Oceanograficznej
UNESCO (IOC)
w stawianiu czoła
wszystkim wyzwaniom
związanym ze
zrównoważoną
gospodarką oceanami
we wszystkich jej
aspektach.

Odrębny Cel 14 dotyczący Oceanów (Ochrona i zrównoważone wykorzystanie oceanów, mórz i zasobów morskich dla zrównoważonego rozwoju) podkreśla kluczowe znaczenie nauki o oceanach, jak również ustanawiającej międzynarodowe standardy Międzyrządowej Komisji Oceanograficznej UNESCO (IOC) dla sprostania wszystkim wyzwaniom związanym ze zrównoważonym rozwojem oceanów (takim jak zanieczyszczenia, zakwaszenia oceanów, problemy związane z rybołówstwem, źródła utrzymania w strefach przybrzeżnych). Zgodnie z tą rekomendacją, Komisja wypełnia swój mandat jako wiodąca instytucja ONZ, działająca na rzecz globalnej współpracy w dziedzinie oceanografii. Poza Celem 14, także realizacja wielu pozostałych zależy od oceanów, zwłaszcza Celu 1 dotyczącego eliminacji ubóstwa, Celu 2 dotyczącego bezpieczeństwa żywnościowego i lepszego odżywiania, Celu 3 dotyczącego zdrowia, Celu 8 dotyczącego wzrostu gospodarczego i efektywnego zatrudnienia, Celu 9 dotyczącego zrównoważonego przemysłu i innowacji, Celu 11 w sprawie odpornych i zrównoważonych miast, Celu 12 dotyczącego odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji, Celu 13, dotyczącego zmian klimatycznych, Celu 15 dotyczącego różnorodności biologicznej oraz Celu 17 odnoszącego się do budowania globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Zrównoważony rozwój oceanów sam w sobie wymaga wiedzy specjalistycznej i umiejętności korzystania z ich zasobów, a zatem jest zależny od Celu 4, dotyczącego wysokiej jakości edukacji i możliwości uczenia się przez całe życie. Społeczne aspekty działań w ramach Celu 14 mają duży wpływ na równość płci, a więc na realizację Celu 5. Prace Międzyrządowej Komisji Oceanograficznej (IOC) nad rozwojem potencjału badań oceanicznych przyczyniają się również do realizacji Celu 10, dotyczącego nierówności, ponieważ pomagają zmniejszyć luki w wiedzy pomiędzy krajami i w ich obrębie.

Wkład Międzyrządowej Komisji Oceanograficznej (IOC) w realizację Celu 14 koncentruje się na trzech obszarach:

- rozwoju kompetencji, zwłaszcza w zakresie badań morskich i transferu technologii morskich;
- normatywnym i opartym na podstawach naukowych doradztwie politycznym i wsparciu dla krajów w zakresie wdrażania Celu 14 oraz monitorowania i raportowania postępów – zgodnie z rolą IOC jako

instytucji nadzorującej realizację Celów 14.3 i 14a – w zakresie działań dotyczących zakwaszenia oceanów i rozwoju kompetencji oraz jako agencji wnoszącej wkład w realizację celów 14.1 i 14.2;

- spożytkowania obserwacji, nauki i usług dotyczących oceanu dla jego ochrony i zrównoważonego wykorzystania.

IOC wykorzystuje swój potencjał współpracy międzynarodowej do silniejszego wsparcia dla Agendy 2030 w zakresie zrównoważonego rozwoju oceanów, poszerzając i zacieśniając więzy z organizacjami pozarządowymi, regionalnymi organizacjami naukowymi, praktykami i społeczeństwem poprzez swoje sieci regionalne i inne organy pomocnicze. Zgodnie z ustaleniami Konferencji ONZ z 2017 r. w sprawie realizacji Celu 14, IOC działa na rzecz oceanów i realizacji Celu 14, wykorzystując mechanizmy współpracy między agendami Narodów Zjednoczonych, z myślą o zapewnieniu państwom członkowskim zasobów technicznych, w tym w zakresie rozwoju kompetencji i ułatwiania dostępu do agencji i instytucji finansujących.

W kontekście Celu 13, IOC koordynuje międzynarodową współpracę naukową, by zapewnić wykorzystanie najlepszej wiedzy naukowej do właściwego zrozumienia zmian klimatycznych i przyczynić się w ten sposób do opracowania strategii adaptacyjnych, łagodzących i przeciwdziałających negatywnym skutkom tych zmian. Poprzez swoje sieci regionalne IOC koordynuje działania w ramach wczesnego ostrzeżenia i zrównowonego gospodarowania zasobami oceanów w celu ochrony życia, zdrowia i mienia, na wybrzeżu i na morzu; wspiera edukację w zakresie ryzyka katastrof i programy przygotowawcze dla społeczności przybrzeżnych, a także dostarcza ekspertyz naukowych w celu kształtowania polityk i działań w zakresie środowiska i klimatu.

Rezultatem pracy Międzyrządowej Komisji Oceanograficznej (IOC) mają być: „Strategie oparte na wiedzy naukowej na rzecz zmniejszenia podatności na zagrożenia związane z oceanami, na rzecz globalnej ochrony i zrównoważonego wykorzystania mórz, oceanów i zasobów morskich oraz zwiększonej odporności i umiejętności przystosowania się do zmian klimatycznych”, opracowane i wdrażane przez państwa członkowskie w celu realizacji Agendy 2030, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia wszystkim państwom członkowskim zdolności do osiągnięcia własnych celów.

Zrozumieć transformacje społeczne w kierunku pokojowych, integracyjnych i praworządnych społeczeństw

Wymiar społeczny Agendy 2030 i Cele dotyczące włączenia społecznego, eliminacji skrajnego ubóstwa, zmniejszenia nierówności, integracyjnej polityki dla miast, a także inkluzywnego i partycypacyjnego modelu podejmowania decyzji mają bezpośredni związek z mandatem UNESCO do wspierania państw członkowskich w zarządzaniu współczesnymi przemianami społecznymi.

Dialog międzykulturowy jest niezbędny dla zrozumienia współczesnych przemian społecznych, nowych poziomów i form interakcji i współzależności międzyludzkich oraz dla zapewnienia pokoju społecznego.

Osiągnięcie Celów będzie zależało od tego, czy naukowcy i decydenci, praktycy i interesariusze będą mieli dostęp do adekwatnych i precyzyjnych informacji nt. społeczeństw i społeczności, których dotyczą ich działania, a także możliwość dzielenia się nimi oraz spójne ramy intelektualne, w których będą mogli działać.

Obok zaangażowania państw członkowskich w tworzenie wiedzy, skuteczne wykorzystanie badań naukowych poprzez zacieśnienie związku między badaniami a polityką może wpłynąć na poprawę polityki publicznej opartej na dowodach naukowych, kierującej się uniwersalnymi wartościami i regułami, uwzględniającej prawa człowieka i zasady etyczne. Może także poprawić jakość usług publicznych i podnieść poziom publicznych debat. Zintegrowany charakter Agendy 2030 i jej 17 Celów wymaga większej spójności polityki na poziomie krajowym, regionalnym

i międzynarodowym. Można ją uzyskać przez silniejsze powiązania badań z zakresu nauk społecznych z kształtowaniem polityki publicznej, z wykorzystaniem porównywalnych w skali globalnej danych do monitorowania trendów, ustalania priorytetów oraz oceny programów i polityk.

Prace Programu Nauk Społecznych i Humanistycznych UNESCO, koncentrujące się na doradztwie politycznym i budowaniu potencjału, wnoszą bezpośredni wkład we wspieranie państw członkowskich w osiąganie dwóch Celów Zrównoważonego Rozwoju: Celu 16 (zadań 16.6 i 16.7) oraz Celu 11 (zadania 11.3).

Program zapewnia również wsparcie państwom członkowskim we wdrażaniu innych Celów Zrównoważonego Rozwoju: 1, 3, 4, 5, 10, 13 i 17 oraz powiązanych z nimi zadań.

Sześć obszarów tematycznych, na których Sektor Nauk Społecznych i Humanistycznych UNESCO koncentruje swoje wysiłki, zostało przedstawionych w formie graficznej.

Kultura jako siła napędowa i czynnik umożliwiający zrównoważony rozwój

Dzielenie się wiedzą i umiejętnościami oraz zarządzanie ryzykiem zdrowotnym z uwzględnieniem kontekstu kulturowego. Wykorzystywanie tradycyjnych praktyk zdrowotnych do budowania dobrostanu i wysokiej jakości opieki zdrowotnej.

Różnorodność kulturowa i tradycyjna wiedza są ważnymi czynnikami zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego i zrównoważonego rolnictwa.

Kultura ułatwia dostęp do edukacji i zapewnia programy, podręczniki i metody nauczania lepiej dostosowane do lokalnych warunków. Edukacja wysokiej jakości powinna podkreślać znaczenie różnorodności kulturowej i wyposażać młodzież w wiedzę i umiejętności umożliwiające znalezienie godnej pracy i rozwój własnej przedsiębiorczości w sektorach przemysłu kreatywnego.

Ochrona i promocja światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego sprawia, że miasta stają się integracyjne, bezpieczne, odporne na zagrożenia i zrównoważone.

PRIORYTET GLOBALNY

Generowanie transformatywnej zmiany społecznej poprzez wzmacnianie pozycji kobiet i dziewcząt jako twórczyń i producentek dóbr i usług kulturalnych oraz poprzez wspieranie ich udziału w ochronie dziedzictwa kulturowego i ich uczestnictwa w życiu kulturalnym.

Zapewnianie rozwoju kompetencji, wzmacnianie partnerstwa z wieloma zainteresowanymi stronami oraz wspieranie gromadzenia danych, monitorowania i sprawozdawczości.

Wdrażanie konwencji kulturalnych pozwala na zwalczanie nielegalnego handlu dobrami kultury, ochronę i promocję dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, wspieranie przemysłów kultury i przemysłów kreatywnych, a także wzmacnianie podstawowych wolności i partycypacyjnych systemów zarządzania kulturą.

Konwencje kulturalne UNESCO dotyczące naturalnego, kulturalnego, podwodnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego pozwalają na ochronę środowiska, ekosystemów wodnych, obszarów przybrzeżnych i morskich oraz akwakultury. Skłaniają także do promocji odpowiedzialnej turystyki.

Kultura jest atutem w walce z ubóstwem, stanowiąc łącznik między jego wymiarem ekonomicznym i społecznym oraz wsparcie dla Pomocy na Rzecz Rozwoju Handlu (Aid for Trade) na rzecz krajów rozwijających się. Przemysły kultury i przemysły twórcze, turystyka kulturalna i ochrona dziedzictwa to potężne czynniki ograniczania ubóstwa, zrównoważonego wzrostu gospodarczego, innowacji i wzrostu zatrudnienia.

Promowanie niepodważalnego związku między różnorodnością kulturową a różnorodnością biologiczną, w celu zapewnienia większej równowagi środowiskowej. Tradycyjna wiedza i umiejętności budują odporność na skutki klęsk żywiołowych i zmian klimatycznych. Kultura jest źródłem wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji.

Kultura jest siłą napędową i czynnikiem sprzyjającym zrównoważonemu rozwojowi. Ma zasadnicze znaczenie dla realizacji Agendy 2030, ponieważ przyczynia się do rozwoju człowieka i do rozwoju społeczno-gospodarczego oraz wysokiej jakości edukacji, a także do budowania integracji społecznej, zrównoważonych miast, równowagi środowiskowej i pokojowych społeczeństw.

W odpowiedzi na apel ze strony krajowych i lokalnych interesariuszy, Agenda 2030, wskazując na znaczenie dziedzictwa kulturowego oraz kreatywności, będąc pierwszym dokumentem tej rangi, uwzględnia rolę kultury jako czynnika sprzyjającego zrównoważonemu rozwojowi poprzez oddziaływanie na wszystkie Cele ZR.

Program Kulturalny UNESCO bezpośrednio przyczynia się do realizacji Celu 11 dotyczącego zrównoważonego rozwoju miast, w szczególności zadania 11.4, odnoszącego się do ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Dla oceny stanu realizacji tego zadania, z udziałem Instytutu Statystycznego UNESCO opracowywany jest odrębny zestaw wskaźników. Ponadto, wsparciu realizacji kilku innych Celów ZR, w tym: 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16 i 17 służą międzysektorowe działania UNESCO, które obejmują wszystkie jej instrumenty normatywne, w tym sześć konwencji kulturalnych dotyczących dziedzictwa kulturowego i twórczości. Ochrona dziedzictwa kulturowego i wspieranie kreatywności są niezbędne, aby społeczności na całym świecie mogły aktywnie angażować się w realizację tych Celów ZR. Działania UNESCO na rzecz ochrony kultury w sytuacjach kryzysowych, w tym w sytuacjach konfliktów i katastrof, przyczyniają się również do realizacji Agendy 2030, w szczególności Celu 16., mówiącego o wzmacnianiu odporności i promowaniu pokojowych i inkluzywnych społeczeństw.

Sztandarowe inicjatywy i programy operacyjne, takie jak inicjatywa „Kultura a zrównoważony rozwój miast”, program „Edukacja na rzecz światowego dziedzictwa”, projekty „Szlaki dziedzictwa UNESCO” oraz program „Zrównoważona turystyka i gospodarka morska w ramach światowego dziedzictwa”, zapewniają ramy i kluczowe zalecenia, które wspierają państwa członkowskie we włączaniu kultury do strategii i polityk służących realizacji Celów ZR. Światowe Raporty, w szczególności Raport w sprawie Różnorodności Form Wyrazu Kulturowego, dostarczają kluczowych informacji i danych potrzebnych do monitorowania wpływu takich strategii i dostarczają dowodów na wkład kultury w realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju. Czynią to poprzez inwestycje w kreatywność i innowacje oraz zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego. Konwencje UNESCO dotyczące kultury oferują również państwom stronom wytyczne, dotyczące tego, w jaki sposób ich implementacja, w szczególności Konwencji w sprawie światowego dziedzictwa (1972), Konwencji w sprawie

niematerialnego dziedzictwa kulturowego (2003) oraz Konwencji w sprawie różnorodności form wyrazu kulturowego (2005), może w istotny sposób wpłynąć na osiągnięcie zrównoważonego rozwoju.

UNESCO wspiera współpracę Południe–Południe i Północ–Południe, działa na rzecz wprowadzenia preferencyjnych warunków dla krajów rozwijających się oraz rozwoju kompetencji na szczeblu krajowym i lokalnym. Czyni to zapewniając doradztwo polityczne na poziomie globalnym, krajowym i lokalnym oraz promując innowacje i wymianę za pomocą swoich globalnych sieci współpracy, wspierając w ten sposób państwa członkowskie w realizacji Celów Agendy 2030. W szczególności sieci UNESCO na rzecz zrównoważonego rozwoju miast, w tym Światowe Dziedzictwo i Miasta oraz Sieć Miast Kreatywnych UNESCO (UCCN), stanowią kompleksową platformę, która umożliwia przyspieszenie realizacji Agendy, zwłaszcza Celu 11.

Poniższy diagram, jak również Konwencje UNESCO dotyczące kultury i ich działania, związane z ich bieżącą implementacją, pokazują, jak kultura może pomóc w realizacji Agendy 2030, promując:

- **rozwój człowieka i rozwój społeczno-gospodarczy** jako źródło tożsamości, kreatywności i innowacyjności;
- **wysokiej jakości edukację** poprzez dostosowanie systemów kształcenia do potrzeb lokalnych, z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego społeczeństw, kształtowanie umiejętności potrzebnych do zatrudnienia, godnych miejsc pracy i przedsiębiorczości;
- **zrównoważone miasta** poprzez wzmacnianie więzi między społecznościami a ich środowiskiem zamieszkania oraz podtrzymywanie ożywionego życia kulturalnego i wysokiej jakości życia środowisk miejskich;
- **zrównoważony rozwój środowiska naturalnego** jako niezbędny warunek zachowania różnorodności biologicznej i rozwoju zgodnego z zasadami ekologii;
- **pokojowe społeczeństwa i włączenie społeczne** poprzez zwiększenie podstawowych wolności i wzmocnienie uczestnictwa społecznego w zarządzaniu kulturą, poszanowanie różnorodności kulturowej i propagowanie równości płci.

Wolność wypowiedzi i powszechny dostęp do informacji i wiedzy

**Komunikacja i media
mają zasadnicze
znaczenie dla promowania
zrównoważonego rozwoju
i demokracji. Prawo do
wolności wypowiedzi
stanowi podstawę
wolnego, pluralistycznego,
integracyjnego
i niezależnego środowiska
medialnego, jak również
wolności informacji.**

W Agendzie 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju napisano, że „rozpowszechnienie technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz globalna sieć powiązań stanowią ogromny potencjał dla ludzkiego rozwoju, przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu i przyspieszenia rozwoju społeczeństw wiedzy”.

UNESCO, poprzez swój Program Komunikacji i Informacji (CI), przyczynia się do budowania inkluzywnych społeczeństw wiedzy, podejmując aktualne i pojawiające się nowe globalne wyzwania w dziedzinie komunikacji i informacji. UNESCO wspiera państwa członkowskie w budowaniu pokoju i upowszechnianiu podstawowych praw i wolności, promując wolność słowa, rozwój mediów oraz dostęp do informacji i wiedzy za pomocą technologii informacyjnych i komunikacyjnych, włączając się w ten sposób bezpośrednio w realizację Celów 10, 11, 13, 16 i 17.

Komunikacja i media mają zasadnicze znaczenie dla zrównoważonego rozwoju i demokracji. Prawo do wolności wypowiedzi i wolności informacji jest fundamentem wolnego i pluralistycznego środowiska medialnego. Jego istnienie wspiera demokrację i dobre rządy, stanowiąc podstawę publicznego dostępu do informacji, bezpieczeństwa dziennikarzy, wzmocnienia pozycji młodzieży, równości płci w mediach, ich pluralizmu i zróżnicowania, powszechnego dostępu do informacji i wiedzy, a także gwarancję zachowania profesjonalnych standardów dziennikarskich. Dzięki temu dziennikarze wnoszą swój niezależny wkład w realizację Agendy 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju.

Pełniąc rolę głównego koordynatora Planu Działań ONZ dotyczącego Bezpieczeństwa Dziennikarzy i Kwestii Bezpieczeństwa, UNESCO współpracuje z szerokim gronem partnerów, pomagając zapewnić odpowiednie metody ochrony dziennikarzy i walki z bezkarnością sprawców zbrodni przeciwko nim. Szczególna uwaga skierowana jest na wspieranie bezpieczeństwa kobiet pracujących w zawodzie dziennikarskim. UNESCO przyczynia się również do regularnego globalnego monitoringu wskaźników zatwierdzonych przez Komisję Statystyczną ONZ, jako agencja współuczestnicząca w ocenie globalnego postępu w zakresie wskaźnika 16.10.1 oraz nadzorująca gromadzenie danych w zakresie wskaźnika 16.10.2. UNESCO będzie działać na rzecz powszechnego i przystępnego cenowo dostępu do Internetu (Cel 9, zadanie c), między innymi poprzez aktywny udział w pracach Szerokopasmowej Komisji na rzecz Zrównoważonego Rozwoju oraz promowanie odpowiedniej polityki w tej dziedzinie i wspieranie rozwoju kompetencji.

UNESCO promuje również koncepcję Uniwersalności Internetu poprzez wdrażanie zasad ROAM (Rights, Openness, Accessibility, Multistakeholder),

które propagują działania związane z zarządzaniem Internetem, oparte na prawach człowieka, otwartości i dostępności dla wszystkich, a wspierane przez wielu interesariuszy. Wiedza pozostaje kluczowym zasobem dla rozwoju człowieka. Innowacje w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych na rzecz uczenia się oraz równy udział w rozwoju społecznym są niezbędne do osiągnięcia Celu 4., w którym wzywa się do zapewnienia sprawiedliwego i inkluzywnego dostępu do wysokiej jakości edukacji na rzecz uczenia się przez całe życie, z uwzględnieniem zmarginalizowanych grup społecznych.

Postępy w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz coraz silniej wzajemnie powiązane Społeczeństwa Wiedzy podkreślają znaczenie kreatywności i innowacji – poprzez podejście oparte na „Otwartych Rozwiązaniach” – dla wzmocnienia włączenia społecznego i gospodarczego. W celu dalszego wspierania integracji społecznej i gospodarczej młodych ludzi w poszczególnych krajach, program komunikacji i informacji (CI) działa na rzecz wzmocnienia ich pozycji na całym świecie. Dotyczy to w szczególności młodych kobiet, którym program daje możliwość zdobycia wysokich kwalifikacji, umiejętności i pewności siebie w zakresie opracowywania, promowania i sprzedaży aplikacji mobilnych, pozwalających rozwiązywać lokalne problemy związane ze zrównoważonym rozwojem, oraz samodzielnie tworzyć realne możliwości zatrudnienia w branży telefonicznej/ICT (Cel 10, zadanie 2).

Takie podejście pozwala UNESCO wspierać państwa członkowskie w redukowaniu odsetka młodzieży niepracującej, nieuczącej się ani niezdoływającej umiejętności zawodowych (Cel 8, zadanie 6).

UNESCO wzmacnia również działania w zakresie podnoszenia świadomości i zarządzania wiedzą, aby zapewnić przejrzystość i odpowiedzialność w podejmowaniu decyzji dotyczących łagodzenia zmian klimatycznych (Cel 13, zadanie 3 i Porozumienie Paryskie). Ta praca jest wspierana przez działania na rzecz wolnych, niezależnych, pluralistycznych i różnorodnych mediów, informujących o zmianach klimatu i ochronie środowiska, jak również przez specjalne aplikacje, służące edukacji obywatelskiej w tym zakresie.

Dział Informacji i Komunikacji UNESCO wspiera państwa członkowskie w ochronie światowego dziedzictwa kulturowego (Cel 11, zadanie 4), ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa dokumentacyjnego, poprzez Program Pamięć Świata, który przyczynia się do podnoszenia świadomości na temat znaczenia ochrony, rozpowszechniania i dostępności dziedzictwa dokumentacyjnego, w tym w formie cyfrowej.

Wspólne zaangażowanie w realizację 17 Globalnych Celów Zrównoważonego Rozwoju jest naszym najważniejszym sposobem zagwarantowania, że korzyści z modernizującego się świata będą dzielone pomiędzy wszystkie narody i ludzi, a nie tylko nielicznych uprzywilejowanych. Cele te mają służyć interesom każdej kobiety, mężczyzny i dziecka na naszej planecie, a to oznacza, że ich osiągnięcie zależy od nas wszystkich. Musi służyć temu ruch międzynarodowy — zjednoczenie ludzi na całym globie i ich zjednoczenie wokół wspólnej sprawy. Wierzę, że UNESCO, poprzez swoje specjalistyczne kompetencje w dziedzinie edukacji, nauki, kultury, komunikacji i informacji jest bardzo dobrze przygotowane do wspierania krajów w urzeczywistnianiu tych globalnych celów.

Forest Whitaker

Specjalny wysłannik UNESCO ds. pokoju i pojednania,
orędownik Celów Zrównoważonego Rozwoju
Organizacji Narodów Zjednoczonych

Organizacja Narodów
Zjednoczonych do spraw
Oświaty, Nauki i Kultury

Grupa zadaniowa UNESCO ds. Agendy2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju
<http://en.unesco.org/sdgs>

**Cele
Zrównoważonego
Rozwoju**